

O'QUVCHILARNI INSONPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDA XALQ OG'ZAKI IJODINING O'RNI.

Guliston Davlat Universiteti Pedagogika va Psixologiya kafedراسى

14-21 guruh magistranti

Qodirqulov Nodirbek Xamroqul o'g'li

O'zbek xalq og'zaki ijodi orqali axloq-odobga oid insonning ma'naviy dunyosini aks ettiradi. Ularda ijtimoiy va maishiy hayotning turli sohalari qamrab olingan, xalqning asrlar davomida to'plangan, tildan-tilga, dildan-dilga ko'chib kelayotgan insoniy qadriyatlar ibratli satrlarda ifodalangan. Xalq og'zaki ijodi qadim zamonlardan buyon shakillanib kelmoqda ushbu atama "og'zaki adabiyot" "og'zaki ijod" "xalq og'zaki poetik ijodi" degan nomlar bilan ham yurutilgan. Xalq og'zaki ijodi kichik yoshdagi bolalarni tarbiyalashda ularning xulq atvorlariga, muomla madaniyatiga kattalarga hurmat munosabatida bo'lishini va shaxs bo'lib yetishishida muhim ro'l o'ynaydi. Xalq og'zaki ijodi orqali ajdodlardan avlodlarga o'tib kelayotgan madaniy va marifiy boyliklarimizni yosh avlodga singdirishimiz ular qalbida insoniylik ajdodlarga faxir-iftixor tuyg'ularini shakillantirish qalbida ularga muhabbat tuyg'usini uyg'otish zarur. Qadimgi yunon faylasufi Aflotun ham bola tarbiyasi jarayondagi barcha zarur ishlarni ta'lim bilan birga olib borish lozimligini takidlab o'tgan. G'arb faylasuflari farzand tarbiyasini jamiyat maanfatlari bilan bog'liq deb hissoblaganlar, lekin sharqda mutafakkirlar bola tarbiyasi bilan asosan ota-onasi, maktab va jamoa hamkorlikda shug'ullanishi kerak degan xulosaga kelganlar. Yoshlarning mardlik vatanga sadoqat ruxida tarbiyalashda xalq og'zaki ijodi namunalari xususiyatlariga, ong va tushunchalarning rivojlanish darajasiga mosligi, ularda hosil bo'lib boshlagan axloqiy sifatlarning mohiyatlariga uzviy bog'langan bo'ladi. Tez aytishlar, maqollar, ertaklar mazmuniga qarab yoshlarni tarbiyalashni turli yo'nalishlarini, aqliy, axloqiy, estetik, mehnatsevarlik va boshqa xususiyatlarni tarkib toptirishga qaratilgan bo'ladi. Inson

komolotining biror sohasi yo'qki, uning tez aytish ,maqollar,ertakla tasir etmagan bo'lsa ayrim matreallar yoshlarni tarbiyalashni qonun-qoidalari,metodlarini aks ettirish bilan ajiralib turadi.Shunday imkoniyatlarga ega bo'lgan xalq og'zaki ijodi yoshlarni ta'limning asosiy mazmuni tarkibiga kiritilgan holda organib kelinadi.

Folklorshunos olimlar M.I. Afzalov, M.Murodov, G. Jahongirov ,Z.Husainova, T.Obidovalar tadqiqotlarda xalq og'zaki ijodi janr xususiyatlari,badiiy qiymati paydo bo'lishi va taraqqiyoti haqidagi qarashlar katta ilmiy ahamiyatga ega ekanligini tan olish zarur.Insonning barkamolligi uning ma'naviya qadriyatlari xalq og'zaki ijodi yoshlarda milliy va umuminsoniy fazilalarni tarkib toptirishda,kundalik faoliyatlarda doim amalga oshirib borishlari uchun eng qulay vositadur.Malumki xalq og'zaki ijodi yoshlar hayotida alohida o'rin tutadi . xalq og'zaki ijodi yoshlarga samarali tarbiyaviy tasir qilib,ma'naviy va axloqiy shakillanishlarda katta yordam ko'rsatadi.Maqollar,topishmoqlar yoshlarni ma'naviy kamolotini yuksaltirishda ma'lum darajada hissa qo'shadi. O'quvchi yoshlarga ko'proq axloq va odobga oid ertak,hikoyalar aytib berish va uning mazmunini ochib berish orqali yoshlarda vatanga muxabbat va vatanparvarlik tuyg'ularini rivojlantirishimiz mumkin. Xalq og'zaki ijodi bu so'z san'atidir, jumladan xalq og'zaki ijodi qo'shiq,ertak,doston,maqol,topishmoq ,masal, matal, afsona,latifa,lof,askiya,rivoyat hikmat kabi janirlarni o'z ichiga oladi.Xalq o'zaki ijodining tarkibiy qismi sifatida "Bolalar folklori" atamasi ham mavjud.O'quvchilarni milliy qadriyatlarimiz, ko'p asirlik ananalarimiz ,urf-odatlarimiz,xalqimizning ijtimoiy- madaniy kelib chiqish tarixini uqtirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda,yoshlarni xalq-og'zaki ijodi orqali milliy ruhda tarbiyalash,milliy qadriyatlarimiz,ma'naviy merosimizni o'quvchilarga xalq og'zaki ijodining janirlari orqali tushuntirib berish lozim. Bizning maqsadimiz xalq og'zaki ijodi orqali yoshlarni ma'naviy yetuk barkamol shaxs qilib tarbiyalash.

Foydalanilgan adabiyotlar.

- 1.Mirziyoyev. Sh.M. “ Erkin va farovon demakratik O’zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz” O’zbekiston Toshkent-2016y
- 2.Bulatov.M.D. “Xalq og’zaki ijodi” O’zbekiston Samarqand-1998y
- 3.Usmonov.Q.H. “O’zbekiston tarixida xalq ijodining o’rni” Toshkent-2009y
- 4.Umarova.Z.A. “Xalq ijodiyoti” Toshkent-2000y
- 5.Boboyev.A.M. “Sog’lom tumush tazining xayotimizdagi orni "Buxoro1997y